

ЧАСОПИСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
крім днів по-
недільних і святках.

БУКОВИНА

Редакція і адмі-
ністрація в Чер-
нівцях ул. Пе-
тровича ч. 2.
Передплата
10 зр.

Німці а Чехи.

Опозиція Німців і їх завзяте протів язикового розпорядження не зменшили ся, а протівно розростають ся чим раз більше. Навіть на клерикальну партію, що стоїть під проводом посла Діпавлього, натискає тепер опозиційне сторонництво а успішною агітацією між его виборцями підриває ему ґрунт під ногами. І так в останнім часі запротестувала рада громадска міста Лінц в Тиролю протів язикового розпорядження і завізвала посла до солідарности з рештою австрійських Німців. Пос. Діпавлі старав ся писемно вияснити міській раді політичне положення в державі і оправдати своє становище, але рада відповіла на меморандум, що „арґументи посла недостаточні, а єдність німецька повинна бути єдиним прапором для всіх Німців Австрії в теперішній хвилі.“

Що ся єдність скомпромітована поїздами німецьких послів народовців до Німеччини та вічями в Липеску, се ні раз не в голові австрійським Німцям. Они ідуть далі по тій похилій дорозі. Надармо остерігає більше уміркована праса німецька перед таким виволіканєм внутрішніх справ Австрії перед форум Німеччини. Органи бісмарківських ідей не перестають займатися останніми подіями в австрійським парламенті і теперішнім положенням та завзявають до єдности всіх німецьких народів та оборони протів славянського елементу.

Чехи мають повну свідомість трудно-го положення своєї народної справи, але рішені твердо не дати ні цятки з узиска-

них прав народних. Уступку готові зробити лиш о стільки, що годять ся на се, щоби язикове розпоряджене обовязувало аж від 1908 р. безоглядно кожного Німця-урядника в Чехії. Та не всі послі і не всі виборці стоять на тім безогляднім становищу. І так пос. ґр. Кавніц страйкує протів теперішньої політики клубу чеського і наміряє зложити мандат до ради державної. Він не перечить, що теперішня політика Молодочехів може вінчати ся успіхом, але не хоче до неї прикладати своїх рук.

Що він не стоїть одинокий, доказує писемно прасового бюра молодоческого сторонництва, розіслане до всіх органів свого сторонництва; в ній взиває їх до згідного поступованя в народній праці. Зазив той є без сумніву наслідком невдоволення деяких кругів чеських з теперішньої політики Молодочехів. В зазиві є такий уступ: „Сли мають бути досягнені політичні результати, то належить усунути на бік всі домашні і приватні спори, а старати ся о розширене кружка ревних співробітників і о те, щоби суспільне житє зробити можливішим. Днесь повинні злучити ся всі приятелі народа. Нехай ніхто з них не обмежує другого в праці упередженнями та інсинуаціями.“

При таких ставі річи правительство не може і не хоче старати ся поєднати ворогуючі оба народи. Про повздержливе заховане правительства ходять всякі коментарі і здогади ріжних партій. Одна висока личність, з котрою мав довірочну розмову дописуватель Narodn-их List-ів, заявила, що всяке добачуване стремління правительства до федералізму не має най-

меншої підстави. Хоч би там справи не знати як уложили ся, ґр. Бадені не виступить ні одним кроком поза границі конституції; волів би хопити ся абсолютизму, як вступити на дорогу федерації. Правительство сподіє ся, що Чехи відступлять від жаданя, щоби кождий урядник в Чехії і Мораві був обовязаний знати оба краєві язики. За те правительство було-б готове удержавити чеську гімназію в Опаві, осунувати чеський університет і техніку на Мораві і передати коронним краям ґрунтові податки, а краєвим фондам якісь проценти з безпосередних податків. Вкінці правительство далось би і намовити на міністра для Чехів. Чехи врешті мусять згодити ся на національні курії.

Обструкція на Угорщині.

Не лекше положене має правительство і за Литавою на Угорщині. Події в австрійським парламенті стали приміром для тамошньої опозиції, що стоїть під проводом Кароля Бетвена. Угорска опозиція хоче завести обструкцію а дотичить она так економічних справ як суспільних і національних. Безпосередною причиною до обструкції став § 16 карної новелі, яку предложило правительство до ухвали угорської ради державній. В ній так ярко пробиває ся стремління прикоротити свободу угорської праси, що всі опозиційні партії злучили ся протів него.

Другою причиною безоглядної борби парламентарної є справа підвищення по-

Буковинська Русь.

Культурно історичний образок.

Написав

д-р. Ст. Смаль-Стоцький.

I. Коротенький огляд історії молдавської Русі.

(Ярослав Осмомисл. — Іванко Ростиславич, князь Берладский. — Звідки вказали Волохи на Буковину? — Засноване Молдавії (Богдан I). — Молдавія руска держава. — Александер Добрий і Стефан Великий. — Відносини молдавських воеводів до Галицьких Русинів. — Перенесенє столиці із Суцави в Яси. — Молдавія від Туреччиною. — Стан культури перед прилученєм до Австрії.)

„Галицький Осмомисле Ярославе! Високо ти засів на золотокванім своїм престолі! Ти гори угорські підпер своїми полками зелізними, дорогу (в Русь) ти королеви (угорському) заступив і зачепив ворота Дунаю, кидуючи каміне (таранами) через облаки, суд судячи аж по Дунай“ — так співває півець „Слова о полку Ігоревім“ про Галицького князя Ярослава Осмомисла, що панував від р. 1153—1187. І се не видумка поетична. За панованя Ярослава Осмомисла Русь Галицька обіймала нинішню Галичину західну аж до устя Серету і Прута в Дунай.

Наша Буковина і Молдавія належали тоді до Галицького руського князя. Ба, вже перед тим власть Галицьких князів сягала аж по Дунай, бо в грамоті, виданій 1134-го р. Миєврийським купцям, пише ся руський князь Іванко Ростиславич „від стола Галицького князь Берладский“, т. зн. в Берладі мав тоді Іванко Ростиславич свою столицю, а сам був залежний від „стола Галицького“. Ми бачимо, що в 12-ім віку Русини напевно замешкували землі молдавські і буковинські, що власть князів руських сягала по Дунай. Про Волохів тут в тих часах ще і чутки нема. А поєхали ся Русини в тоті полудневі краї зараз потім, коли Печеніги около половини 11-го віку були примушені їх опустити і перенести ся за Дунай¹⁾.

Силу руску в тих краях зломали і не дали єї розрости ся, Татари, що в половині 13-го віку (1241-го р.) кинули ся на Русь і на Угорщину, несучи скрізь пострах і спустошенє. Вони занували тут і панованє їх тривало через яких сто літ.

Між тим унало болгарське царство (1018 р.), що до него належала також теперішня Волощина і Семигород;²⁾ панованє Болгарів в тих землях

¹⁾ Kaindl: Zur Geschichte der Stadt Czernowitz. Czernowitz 1888. стр. 6.

²⁾ Kaindl: Geschichte der Bukowina I. 30.

³⁾ Traugott Tamm: Über den Ursprung der Rumänen, Bonn 1891 стр. 126.

лишило по собі нестертий слід в грецькім обряді, якого придержують ся Волохи, бо від Болгарів прийняли Волохи, замешкуючі тоті краї, християнство.¹⁾ Той упадок болгарського царства вихієнували Мадяри і заняли Семигород. Аби сей край для себе обезпечити, колонізують Мадяри Семигород Секлерами і Саксами, а первістні словянсько-волоські мешканці Семигороду — спускають ся з гористої своєї правітчини²⁾ на доли в Волощину, а відтак на Буковину і в Молдавію. Так прийшли перші Волохи на Буковину із Семигороду і Мармарошу.

Сприяли тому особливо военні походи угорського короля Людвика Великого (1341—1382) протів Татарів, в котрих брали живу участь Мармороскі Волохи. Тоті походи немов показали Волохам дорогу, куди вони могли розширити ся. Перший воевода волоський Драґош (1342—1344), що осів ся з Волохами на Буковині, був ще залежний від угорського короля, був тут немов его намістником, але вже Богдан I-ий (1348—1355) умів вибороти собі незалежність і став ся таким чинном основателем Молдавії. Нова его держава дістала назву від ріки Молдави, що плине через Бразу, Кімполуні, Фрасин, Гумору, а єї границі на північ і захід

¹⁾ Тамже 117.

²⁾ Тамже 134. Ціла книжка Тамма написана на те, щоб доказати, що Семигород є правітчиною волоської народности. Висновки автора для мене переконуючі.

датку цукрового, що при протекційній системі відбило би ся тільки на консументах. Угорський шовінізм переходить всяку міру, не цофає ся перед напастями на двірську політику і вмішуванем корони в парламентарні дебати та перед їдкою критикою її інтересів. Але вже найкрасшою цвіткою того шовінізму є опозиція против заснования нових військових шкіл для Гонведів. Опозиція опирає ся для того, що Гонведи будуть в них германізувати ся, бо будуть примушені слухати австрійського гимну імператорського! Однак палата прийняла на передпоследнім засіданню сей видаток в бюджеті великою більшістю. З того видно, що барон Банфі може ще собі дати раду з угорськими обструкціоністами.

Заграниця.

В Берліні пішла від кількох днів поголо-ска про зміни в міністерстві. Підставу до такої поголоски подав факт, що міністер Микель, перервавши курацію у Вісбадені, прибув несподівано до Берліна. В Берліні Микель конферував півтора години з кн. Гогенлоге, а в полудне мав бути разом з канцлером на аудіенції у імператора. Микель прибув до Берліна або для посередництва між правительством і збіжевою біржею або в цілі обняти якої міністерської теки. Додати треба, що міністер Микель відбув також конференцію з адміралом Тірпіцом, котрий прибув до Берліна яко наступник Гольмана в уряді маринарки. Є він автором нових планів реформи маринарки, апробованих імператором; імператор цинить его дуже і мав его назвати навіть: „Мольтке маринарки.“ Результатом нарад Микеля з Тірпіцом має бути новий проект в справі бюджету маринарки, виготовлений на день 21-го червня, в котрім наступить отворене нової сесії парламенту.

Становиско Росії в грецько-турецькій війні признає ціла європейська преса бездоганним і високо тактовним. З одної сторони хоче она устеречи Грецію від цілковитої заглади, хочай поступоване грецького правительства робить не дуже миле вражине в рішачючих російських кругах. Греки викликали нерозважно сю непотрібну війну, числяючи на прихильність Європи до Греків і таким способом хотіли обманути її. З другої сторони Ро-

сія не хоче допустити до покривдження Туреччини, котра цілим своїм поступованем доказала, що все бере на розум а заборчих і насильних забавань не має.

Грецький нарід промантив решту тих симпатій, яку унаслідив ще в згадках на старинні віки. Тепер він звертає ся з закидами против династії, але забуває, що своє відроджене він муєть таки її завдячувати. Нинішня династія і її звязи з європейськими дворами, хоть не могли понхати Європу до насильства і несправедливости, як то собі бажали Греки, то все таки в теперішній тяжкій хвилі, яку перебуває, уратує їй свободу і незалежність. Посередництво держав між Туреччиною а Грецією треба прихисати тільки ласці супротив династії; колиб її не стало, держави полишили би Грецію своїй власній судбі.

З Тесалії від різнородних мешканців вилівають до Порти петиції о прилученне Тесалії до Туреччини. Роблять се жиди, магомедани, а головно Волохи, що мешкають в околицях гір Піндус. Волять они давню турецьку управу ніж грецьку неволю.

Бюро Вольфа доносить, що Порта поручила губернаторови Волї відкликати самовільно ним заряджену конфіскацію маєтку тих мешканців Тесалії, котрі, внемірувавши з краю, не вернулись до двох неділь назад. Після нової проклямації Едема-паші властителя земель, що опустили Тесалію, мають до двох місяців виказати ся новими документами посідання, бо в противнім разі будуть наражені на конфіскацію.

На Креті повстанці требають у своїм опорі против реформ, які хотять завести держави. Давним муєть видати ся при тім стані річий в Греції, що кретинський комітет в Агенах, як доносять з Каней, помимо всіх острогов дальше виспає на Крету охотників, оруже і амуніцію. Турецькі власти нарікають на недбалість європейських воєнних кораблів в надзиранню побережа Крети. Межи провідниками повстанців в Алікіано і Акротірі мало прийти до завязятих спорів а навіть до кровавих розправ. —

Правительство Англії робить всякі старання, щоби зблизити ся з Францією. Сі змагання суть наслідком цілковитого відосібнення Англії від решти європейських держав та недовіря її супротив Німеччини так в Європі, як і в Африці. Лондонське міністерство заграничних справ складає широку програму, що має уможливити тісну звязь між Англією а Францією. Англія не думає, розуміє ся, уступити з Єгипту ані покинути суданську експедицію, але дає Франції інші уступки. Між иньшим хоче англійське правительство порозуміти

ся з Францією, щоби знищити німецьке значіне в полудневій Африці та підпомагати Португалію в Мозамбіку. Тоді рішило би ся англійське правительство застановити свою боротьбу з Францією в Мадагаскарі.

НОВИНИ.

Чернівці, дня 21. червня 1897.

Звертаємо увагу вив. читателів „Буковини“ на студию проф. д-ра Стефана Стоцького про буковинську Русь, яку ми нині починаємо друкувати у фейлетоні нашої газети. По різних повістях та оповіданях, які звичайно подаємо читателям у фейлетонах „Буковини“, користна і потрібна річ подати їм таку приступно і коротко написану історію буковинської Русі — вже хоч би для того, що ту історію в нас мало хто знає. А найбільші похибки роблять Русини через те, що не знають своєї історії, цілого культурно-історичного розвою своєї відчини. Розправа проф. Стоцького зарадить тій великій потребі і певно зискає собі велике число читателів.

Архикнязь Райнер, головний начальник оборони крайової прибуде до Чернівців завтра у вівторок дня 22 червня о 8. год. 11. мін. вечером після залізничного годинника. На двірці привітають его президент краю гр. Гоєс, капітан Лукул і бурмістр Кохановський враз з всіма начальниками тутешних урядів.

Презенту на опорожену парохію в Нових Фратівцях надав президент краю гр. Гоєс православному парохови з Неґостини о. Іванови Грамотовичеви.

На справозданю посла др. Стоцького в Ленківцях явило ся около 100 газдів самих чільних. Були тут начальники з Ленківців приватних і камеральних з радними, були ще также люди з Старих і Нових Мамаївців, а з інтелігенції учителі Ом. Тарновецький, Савіцький і Прокопівч з женою, Клим (з Мамаївців) і и. З найбільшою увагою вислухали всі промови др-а Стоцького про се, що діє ся в соїмі, і що він там робив, відтак пішла нарада про се, що нашому народови помочи може в біді, котра закінчила ся тим, що громадяни Ленківські рішили заложити собі читальню і крамницю. Найгіршу біду терплять Ленківці від Прута, що забирає їм кожного року найліпшу землю так, що деяким людям пішов весь їх маєток з водою. Зібрані рішили допомогти ся доконечно регуляції Прута і приеднати до того всі громади над

не сягали з самого початку дальше як по Радівці і Сучаву. Північна часть нинішньої Буковини від Дністра аж в гористі околиці над Серетом і Черемшою належали тоді до Галичини, де (1349) запанував польський король Казимир, бо династія руських князів вимерла. Нема що і говорити, що тога північна часть нинішньої Буковини була тоді чисто руська, се річ сама собою ясна; але і в ново заснованій тоді державі Молдавській, т. зн. в нинішній полудневій Буковині і північній Румунії жили, як ми вже бачили, з давен давна Русини; самі волоські традиції вказують на се, що Драгош застав тут Русинів. Зрештою і тепер ще бачимо в самім Кімпоунгським повіті чисто руські села як Арджел, Кірлібаба, Бряза, Русебоул, Руска Молдавія, Джеміне, Остра, Фрасин, Чумурна.

Коли-ж границі Молдавії посунули ся відтак більше на північ, на землю Шининську аж до Дністра (за Александра Доброго 1401—1433), а также і на землі над Черемшом, на теперішній повіт Вижицький (за Стефана Великого 1499 р.), так що північні границі Молдавії супротив Галичини стали тоті самі, що є нині,¹⁾ тоді елемент руський в молдавській державі став значно перевагати Волохів Не задля чого иньшого, але просто задля тої переваги елементу руського в молдавській державі рушчить ся династія, на дворі господарів молдавських в Су-

чаві панує мова руська,¹⁾ у всіх урядових письмах уживає ся тодішня на письменина мова руська, а в церкві зручена мова церковно-словянська. Волоського слова в публічним житю Молдавії тоді зовсім не чути. Тим то і поясняє ся сей історичний факт, що *молдавське господарство* аж до половини 17-го віку *має характер чисто руський*.

Найславніша доба в історії Молдавії се часи панованія династії Мушатів (1375—1582). Особливо два воеводи відзначили ся в тих часах: Александр Добрий (1401—1433) і Стефан Великий (1457—1504).

Александр Добрий постарав ся о власну організацію церковну. До его часів належала Молдавія в духовних справах до православної митрополії Галицької,²⁾ відси одержувала своїх євхаристію. Аж Александр ввєднав у Царгородського патрарха, що той висвятив для Молдавії владіку, котрий безпосередно залежав від патрарха, нарешті удало ся ему засновати самостійну митрополію Сучавську (1409).

Стефан Великий був славний воєвник. Він воював часто з Волощиною, з Угорщиною, з Турками і з Польщею. Розширив значно границі Молдавії на полудневий захід аж до Чорного моря, на північ аж по Дністер і Черемш, здобув навіть Покуте, але лиш на короткий

¹⁾ Подібні випадки подібуємо часто в історії. І так Скандинавії, що заснували руську державу, зручили ся; турецькі Болгари, що заснували болгарську державу, винародовили ся і стали Слов'янами; німецькі Франки, що від них лишило ся імя Франції, зроманізували ся і т. п.

²⁾ Kaindl: Geschichte der Bukowina II. 46 сл.

час.²⁾ Славна була его побіда над польським королем Ольбрахтом 1497 коло Глібокої, так що склалась приказка: „за короля Ольбрахта вигинула шляхта.“

Гарно почала Молдавія розвивати ся, але той розвиток спинили Турки. Уже 1512-го р., за Богдана III-го, стає Молдавія турецькою провинцією. Тепер настають для Молдавії чим раз гірші часи. 1582-го р. вимерла династія Мушатів а на престолі молдавським засідають по черзі люди, котрі уміли більше заплатити Туреччині. Між ними були і богаті молдавські бояри і Греки і Альбанці, ба навіть і один Циган, доки нарешті з початком 18-го віку не запанували в Молдавії Фанаріоти, т. є грецькі богачі, що уміли Туреччині найліпше оплатити ся; за те визискували і здирали край до крайности.

Оден з послідних Мушатів, Александр IV-ий Лопушнянський (1552—1561 і 1563—1568) стояв в дуже приязних зносинах з одновірними Русинами галицькими, як і взагалі за цілий той час зносини Молдавії з Галицькою Русею були дуже приязні. Він відбудував у Львові погорівшу церкву, котра від того носить по нинішній день імя церкви волоської. Часи его важні ще і тим, що тоді перенесено столицю краю і митрополію із Сучави в Яси. Обставини Молдавії тоді значно змінили ся і вже не Угорщина і Польща як доси, а Туреччина стала мати виключний вплив на долю Молдавії; треба отже було мати Туреччину на оці. Зрештою коли полуднево-західні границі Молдавії досягли Дунаю

²⁾ Тамже 86.

Прутом, аби разом упімнули ся о свою кривду. Крім др-а Стоцкого промовляли ще др. Дутчак, професор Клим, а з газдів Веренка, Жмурчак і и. Народи тревали від год. 3-ої до 7-ої, а люди не могли найти слів подяки для свого посла і панів з Чернівців, що загостили до них, аби їм очі отворити. При тій спосібности зложили также ва бурсу Народного Дому в Чернівцях надучитель Ом. Тарновецкий 1 зр., чесні газди Георгій Жмурчак і Георгій Веренка по 50 кр.

Село Ленківці, що лежить під самими Чернівцями, могло-б бути дуже заможним, але раз Прут робить велику шкоду, а по друге ще і освіта не пустила глибокого коріня і люди не спізнали великого єї хісна. Правда, виїшли з сего села вже деякі сьвітлі люди, що честь і славу приносять своїй громаді і своїм родинам, як о. Калинюк, учителі Веренка і Бордианчук, але того замало. Маючи і найвисні школи під боком в Чернівцях, могло-б з Ленківців виходити далеко більше людей учених, що відтак були-б духовими провідниками нашого народу. Кілька газдів дає і тепер свої діти до гімназій, дасть Бог будуть з них потрібні люди. Коби таких газдів було як найбільше. Але посилаючи діти до висших шкіль, наші рускі селяни повинні на се уважати, щоб з них виходили люди прихильні нашому руском у народови, аби їх діти не відчували ся в школі від руского народу і не ставали перекинчиками супростатами.

Вже в пятій громаді відбула ся сего року така правдиво мужицка рада і всеюди бачим ми, як наші селяни прагнуть сьвітла, та на жаль мало таких людей, щоб селян освѣчували, а більше таких, що гасять і той каганець, який вже подекуди блимає. Та віримо, що сегоднішня праця др-а Стоцкого і его головного помічника др. Дутчака не піде марно, а принесе нашому народови великий пожиток.

До ви. учителів і учительок черновецького міського і заміського повіту. За прикладом пньших повітів зажадали патріотичні учителі обох черновецьких повітів заложеня філії тов. „Руска Школа“ і в Чернівцях. Сновняючи се похвальне бажане, предложено статуту філії ц. к. правительству до одобреня, що й наступило. Нова філія рознічне свою діяльність головним и зборами, що відбудуть ся в сию пятницю, дня 25. лат. юнія о 6. годній пополудни в читальні „Народного Дому“ в Чернівцях з таким дневним порядком: 1) списуване членів; 2) вибір виділу; 3) вільні внесеня; 4) дидактичний виклад проф. Омеляна Поповича. — Головний виділ „Рускої Школи, надѣ ся, що рускі учителі й учительки з Черновець тай зібрані в той день на конференцію із повіту заміського зійдуть ся

численно, вступлять до філії й стануть в ній працювати щиро для руского шкільництва, за недбаного головно через те, що Русини служать чужим Богам.

Велика злива перешкодила вчера в Чернівцях городовій забаві, яку хотіло устроїти театральне товариство в міскім огороді. Великі приготования до тої забави коштували коло 2000 зр. Ті гроші мовби кинені у болото. Але ще сумнійше, що по кількох днях погоди затягнула ся знов слота. Після вістий, які надходять з Румунії, Болгарії, Сербії і Угорщини, нема надії, щоби небо випогодило ся так скоро. В тих краях тревали безнастанно такі дощі, що пільні плоди майже цілком знищені. Ріки повиливали так, як люди не памятають за трийцять послідних лѣт. Дунай творить місцями озера на дві милі широкі. Комунікація залізницями в Румунії застановлена на кількох шляхах а дороги розмокли ся так, що годі перебрати ся з села в місто. Так само і на заході лютують бурі та слоти. Коло Парижа поробив циклон величезні шкоди. Один дім розвалив цілковито, а в богато домах позавалував дахи і комини, повиривав богато дерев з корінем, пірвав дроти телеграфічні та телефонічні. В Кольомбо убила бура кілька осіб а 40 людей покалічила. В поли згинуло богато худоби а про заєви нема вже що і згадувати.

Нагла смерть. Радник черновецького магістрату Іван Кіслійгер помер нагле в суботу в полудне на удар серцевий. Нині его поховали.

Курсе рахунковости при промисловім музею закінчив ся дня 13 червня. На сей курсе записало ся було 26 учеників а скінчило его 18. Науку удляно безплатно а навіть всі формулярі роздавано даром. Знане рахунковости безусловно потрібне для купецкого заводу і кожного більшого підприємства.

Пожар небезпечнійший на селі, як в місті. Нераз буває так, що горить дах каменіці на третім поверєї, а на другім сидять собі мешканці спокійно у вікнах, та приглядають ся роботі огневої сторожи. Але і місто має також свої небезпеченства. Страшний випадок став ся недавно в Берліні. В одній каменіці коло спандавського моста, в самій середній міста займила ся солома через неосторожне обходжене з нафтовою лампою. Страшний дим залаг цілу каменіцю. Мешканці з долішних мешкань повтікали; деяких мусіла ратувати сторож огнева. Але на третім поверєї родина одного кравця не могла вже дістати ся через дим і ціла удушена ся димом. Отця і двоє дітей застали вже неживих, матір привернено ще до жита.

Повиборчі секатури в Галичині не устають. Тягають людей по судах, держать по арештах, і вкінці увільняють. І так знов увільнили в Перемишлі передвчера посла Новаковського і редактора Вітика від всякої вини. А знов комарнянське старство засудило Петра Ситницького і Николу Зазуляка на кару по 50 зр. або по десять днів арешту за те, що в цьвітні сего року перед Великоднем заняли ся складкою на сьвячене для родин тих міщан, котрі за правибори сиділи в вязниці слідчій, а третього — Михайла Пеленського засудило на 70 зр. або 14 днів арешту за то, що по переведеній судом окружним в Самборі розправі против стрийських залізничних робітників, один з бувних обжалованих увільнений трибуналом, переїзджаючи через Комарно, вступив до Михайла Пеленського яко до свого знакомого і у него переночував.

Нещасливі пригоди. В суботу утопив ся в Пруті 16-літний Іван Мадинський, помічник римарський. Трупа найдено аж коло Магали. — В неділю хотіла в Чернівцях відобрати собі жите 18-літна жидівка Салі К., вишвиши розчин фосфору. Скоро поміч лікарська уратувала їй жите. — На улиці калічанській упала зі стриху 5-літна Анна Ковалюк і потовкла ся смертельно.

На „Народний Дім“ в Чернівцях передано 31. лат. мая с. р. 3 зр. 30 кр., що зложили гості в Вижниці в гостиниці Фріста за невідгадану загадку геометричну.

Телеграми „Буковини“.

3 дня 21-го червня 1897 року.

Берлін. Lokalanzeiger доносить, що в Петербургу арештували богато високо поставлених осіб і навіть доньку якогось еперала за те, що одній „сусідній державі,“ імовірно Німеччині, спродали мобілізаційні плани.

Царгород. Зі сторони французкої проектовано Туреччині, щоби губернатором Крети іменувала Нуму Дрозу, бувшого президента Швайцарії. Порта відкинула сю пропозицію, бо Дроза є рішучим прихильником Греції.

Берлін. Туреччина зброїть ся на добре, а за причину подає те, що нинішні держави балканські зміцняють свої военні сили.

і Чорного моря, треба було і столицю перенести знад північних границь більше в осередок держави. Тото перенесене столиці із Сучави мало для народности рускої в Молдавії дуже важкі наслідки. Коли столиця молдавська нашла ся більше серед Волохів, то річ очевидна, мова волоска стала із публичного жита Молдавії витискати мову руску. Перший раз появляє ся мова волоска в грамотах молдавських за господаря Василя Лупула (1634—1654). Се саме той господар, що став сватом Богдана Хмельницького, видавши свою доньку Роксанду за Богданового сина Тимоша. В войні, яка задля того повстала з Семигородом, Волощиною і Польщею, — бо Тиміш піддав Лупулови план здобути Волощину і Семигород і таким чином утворити велику державу — згинув Тиміш Хмельницький під Сучавою.

Безперестанні зміни господарів Молдавських, що вкупували ся у Туреччині на престіл молдавський головно на те, аби здирством краю збогатити ся, вічні напади ворогів довели Молдавію на сам край пропасти. Крайна нужда занувала в край, люди перестали займати ся хліборобством, непевні свого жита, ватаги опришків множили ся і пљондрували цілий край.

Коби розкриємо давні картки історії молдавської Русі, коли згадаем єї бувальщину, то страшний сум огорне наше серце. Відорвана з давних давен від своєї рідні, від руских братів, по короткім проблеску ліпшої долі, коротала вона цілими віками своє жите під власттю грабителів Молдавії, а властиво в турецькім ярмі; попадала

в чим раз більшу нужду і темноту і вже здавало ся, що вона засуджена на неминучу загалду, на доконечне винародовлене. Земля, котру молдавська Русь займала, богата і родюча, була цілими віками побоевищем незлічених війск; тут товпили ся армії татарські, угорські, польські, волоскі, турецькі, козацькі, російські; тут ширила ся майже рікрічно тревога огнем і мечем, земля тота спустошила, збідніла. В парі з біднотою і нуждою ішла темнота. Густа темрява духовна покривала цілими віками той природою так щедро випосажений край; сьвітло культури не кидало сюди ні одного свого проміня, маси народу прожигали тут майже в панів дикім стані: одні раби — обробляючи в поті чола землю, то екитаючи ся з місця на місце і вишасаючи худобу, другі бояри і шляхта — споживаючи в солодкім неробстві і розпусеті плоди рук чужих. Духовенство стояло посередній: для рабів було воно паном, для панів рабом. Инакше і бути не могло там, куди всяка культура ішла із Стамбулу, де турецькі султани і наші розложили свій табор.

Виравді темнота є загальною признакою цілого середного віку, та всеж таки в західній Европі не зривали з культурою бодай упривіловані кляси, кохали і ширили здобутки давних віків, давних Греків і Римлян; на тій твердій підвалині зростала культура нова, дужшала мисль людська помимо всяких перепон і спровадила часи загальної освіти, чого в Молдавії і в зародках не видало. Тут залагла скрізь густа мрак невіжества і міжтим коли при кінці 16-го і в першій половині 17-го в. українська Русь виявляє свою найбільшу

силу і в тій сьвітлій добі своєї історії ставить найзавятійший опір своему економічному і духовому підневоленю; міжтим коли і Галицька Русь, що оставала віками під лянчим панованем, оказує все ще признаки жита, ба навіть і Угорська Русь рухає ся, пропадає Молдавська Русь в тяжкій неволі так, що немов про ню і слух пропав, — вона майже конає.

Коби-ж ми порівнаем сей сумний і невідрадний образ бувальщини молдавської Русі з теперішнім станом буковинської Русі, де просьвіта ширить ся невпинним кроком і під найбіднійшу стріху і під тою стріхою бачимо жите і почуте народне, котре викликало аж потребу письменства: коли зважимо, що буковинська Русь видала кількох писателів знаних не лише на цілій Русі, але і поза єї границями, і коли ми можемо на певно сказати, що вона відродила ся, то мусимо почути — а з нами і кождий добрий чоловік — в серці радість з того, що нарід, засуджений своїми давними обставинами на цілковиту загалду, не пропав, і судячи по теперішніх ознаках его національного жита, вже таки не пропаде.

Тут мимоволі насуває ся нам питане; яким чудом-дивом се стало ся? — Відповідь на се питане як також показане і розяснене всякого руху культурного і літературного серед буковинських Русинів аж до найновіших часів буде предметом сеї розправи.

(Дальше буде).

Відзначене на краєвій виставі в р. 1894 почетним дипломом ц. к. міністерства торгівлі.

Краєве товариство ткацке
„PRZADKA“
(ПРЯЖА)
в Коросні

поручає Пов. П. Т. Публиці свого виробу чисто льняні звітні з доброти, ручно ткані

ПОЛОТНА КОРЧИНЬСЬКІ

від найгрубших до найтоньших веб і біле столове о взорі кітковім і адамашковім; також доставляє матеріалів на комплектні і найдешевші

ВИПРАВИ СЛЮБНІ.

Замовлення просимо надсилати просто до Коросна (почта, телеграф і станція залізнична в місці).

Прібки і цінники на жадане оплатно і відвортною поштою.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“
 в Чернівцях.

Перша на Буковині

РУСКА ДРУКАРНЯ
 в Народнім Домі

при улиці Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарскі в мовах рускій, польскій і німецкій.

ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.

Роботи виконує ся скоро, солідно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї рускої друкарні!

ПОЇЗДИ ЗЕЛІЗНИЦЬ

від дня 1-го мая 1897 після часу середно-європейского.

відходять з Чернівців					приходять до Чернівців							
до Неполоківців, Снятина, Львова, Відня	819	854	1232	404	1025	з Відня, Львова, Снятина, Неполоківців	1128	320	757	811	610	
до Глібоки, Гадікфальви, Гатни, Іцкан і Бурдуженів	1148	351	832	—	635	з Бурдуженів, Іцкан, Гатни, Гадікфальви, Глібокої	—	809	1212	350	1000	
до Садагури, Бояна, Новоселиці	645	430	—	—	—	з Новоселиці, Бояна, Садагури	—	1113	950	—	—	
з Глібоки					до Глібоки							
до Карапчава, Сторожинця, Бергомету, Межибродів	814	535	—	—	—	з Межибродів, Бергомету, Сторожинця, Карапчава	635	1037	800	—	—	
Перший поїзд іде на шляху Бергомет, Межиброди від 1-до марта до 3-го вересня що вівторка і п'ятниці.					Перший поїзд іде на шляху Бергомет Карапчів тільки в понеділок; другий поїзд на шляху Бергомет-Межиброди тільки від 1. липня до 31. вересня що понеділка і четверга; третій поїзд не іде в понеділок.							
з Гадікфальви					до Гадікфальви							
до Радівців	610	1003	228	612	805	з Радівців	542	855	115	550	747	
з Гатни					до Гатни							
до Качики, Гурагумори, Вами і Кімполюнгю	1010	201	—	—	—	з Кімполюнгю, Вами, Гурагумори, Качики	1258	625	—	—	—	
з Іцкан					до Іцкан							
до Сучави	327	630	1009	216	718	зі Сучави	442	842	130	630	837	
з Вами					до Вами							
до Рус-Молдавиці	346	647	913	1132	250	з Рус-Молдавиці	842	1259	204	322	545	905
Поїзди ідуть від часу до часу. Розвідати можна на станицях Вама, Драгоша і обох Молдавицях.					Поїзди ходять від часу до часу. Розвідатись можна на станицях Вами, Драгоші і обох Молдавицях.							
з Карапчава					до Карапчава							
до Чудина н. С.	854	1007	615	—	—	з Чудина н. С.	555	555	—	—	—	
Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка, нічний кожної днини.					Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка.							

□ поїзди поспішні; * поїзди особові; без знаку поїзди мішані. Час середно європейский іде о 46 минут пізнійше від черновецкого часу; нічний час рахує ся від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано і зазначає ся підчеркненням мінут.

Не залишіть прочитати!

М. ФЛЯЙШЕР

робітня одягів для мужчин
 Чернівці, ул. паньска ч. 16.

Виготовляє убрания мужескі після найновійшого крою за ціну як найдешевшу.

Замовлення з провінції виконує як найдокладнійше.

Сплата може після умови відбувати ся ратами.

Цілий одяг для мужчин від 15 зр. в гору.

Заснована в р. 1885-ім.

Діти плаці (бергері) від 14 зр. в гору.

Котвиця

Liniment. Capsici comp.

з антики Ріхтера в Празі, загально признаний знаменитий усмирюючий лік на втиранє: по ціні 40 кр., 70 кр. і 1 зр.; можна купити у всіх антиках. Просимо жадати сей загально улюблений лік просто під назвою Ріхтера Liniment з котвицею і приймати з осторожностію лише фляшкі зі знаєм знаком охоронним „Котвиця“ бо лише ті правдиві.

Антика Ріхтера під золотим львом у Праї.

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень
 у Львові в домі „Просвіти“ Ринок 10.

перше і одинокє руске товариство асекураційне, обезпечає будинки, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнижшою оплатою.

Дністер розпочав пятій рік своєї діяльности. Фонди „Дністра“ після заключень рахункових з днем 31-го грудня 1896 виносять: фонд основний 50.000 зр., фонд резервовий 54731 зр. 04 кр., резерва премій 34737 зр. 03 кр., разом 139468 зр. 07 кр.

Шкоди ліквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі. В 4-х літах виплатив „Дністер“ 1176 відшкодовань в сумі 309.147 зр. 69 кр.

На жите можна обезпечати ся через „Дністер“ після всіх можливих комбінацій в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає як найкористнійші условия і видає полїси і квітї в рускій язїці.

Зголошення о удїленє агенції в місцевостях, де „Дністер“ не є заступлений, приймають ся.

Для панів учителїв!
INSPECTIONSBERICHT,
Jahresausweis
і Шкільні повідомлення
(Schulnachrichten)
 є на складі
 в друкарні „Рускої Ради.“
 Просимо о замовлення.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

За редакцію відповідає **Осип Маковей**

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.

